

Je bent nooit te oud om te leven

Vrijwilligers zijn een schaars goed in de samenleving. Of het nu gaat om vrijwilligerswerk bij een voetbalvereniging, verpleeghuis of parochie, vrijwilligers zijn steeds moeilijker te vinden. Vrijwilligerswerk verdient positieve aandacht, omdat het een zinvolle bezigheid kan zijn. Daarop vormt vrijwilligerswerk bij diaconie en caritas geen uitzondering.

Vrijwilligers parochie

De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat de gemiddelde leeftijd van vrijwilligers actief binnen een parochie al snel boven de zestig uitkomt. Dat kan te maken hebben met de pensioengerechtigde leeftijd waardoor er meer tijd is voor vrijwilligerswerk, of met de oudere generatie die zich traditiegetrouw verbonden weet met de R.-K. Kerk. De huidige generatie jongeren voelt zich niet altijd meer traditioneel verbonden met de R.-K. Kerk en heeft een wat andere kijk op vrijwilligerswerk. Al begint er met betrekking tot de verbondenheid met de R.-K. Kerk een lichte kentering zichtbaar te worden.

SIRE-campagne

Het gegeven dat het in meerderheid ouderen zijn die vrijwilligerswerk verrichten, plaatst de SIRE-campagne van de overheid 'Je bent nooit te oud om te leven' in een ander daglicht. De campagne is bedoeld als tegengeluid tegen negatieve stereotyperingen van vijftigplussers. De campagne zet zich af tegen leeftijdsdiscriminatie en seniorisme. Zij roept ouderen op om niet als passief

of hulpbehoevend te worden gezien, maar juist als energiek en deelnemend aan de maatschappij. Op de campagne valt wel het een en ander af te dingen. Door de focus te leggen op 50-plussers worden actieve vijftigers onterecht op één hoop gegooid met 60- en 70-plussers. De campagne is een bevestiging van het stereotype dat ouderen gestimuleerd moeten worden om te leven. Kijkend naar het aantal vrijwilligers in een willekeurige parochie en hun gemiddelde leeftijd lijkt het tegendeel waar. Het is daarom begrijpelijk dat een meerderheid van de doelgroep zich miskend voelt omdat deze campagne geen weergave is van hun dagelijkse realiteit.

De realiteit is dat veel vijftigplussers nog deel uitmaken van het arbeidsproces. Zij leveren met hun vaak jarenlange ervaring een belangrijke bijdrage. Zij die hun arbeidzame leven achter zich hebben gelaten zijn ook vaak nog actief, bijvoorbeeld als vrijwilliger. Dat met deze campagne een bewustwording plaatsvindt van seniorisme is te waarderen. Wetenschappers zullen het er ogenblikkelijk mee eens zijn dat dit een positieve impact heeft op leeftijd en levensverwachting. Positief van deze campagne is ook dat zij aanspoort om uitdagingen aan te blijven gaan, op het fysieke en mentale vlak.

Zingeving

De titel van de campagne 'Je bent nooit te oud om te leven' waar het in deze bijdrage om begonnen is, impliceert een vorm van zingeving. De aanleiding van deze campagne suggereert dat het bij vijftigplussers om een fase in een mensenleven gaat waarin sommigen zich

kennelijk ondergewaardeerd voelen. Dat is met het ouder worden natuurlijk niet anders voor 60- en

70-plussers. Na een arbeidzaam leven, waarbij een meerderheid qua leeftijd de doelgroep van de SIRE-campagne al is ontstegen, biedt (vroegtijdig) functioneel leeftijdsontslag of het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd nieuwe kansen. Er komen gevraagd en ongevraagd nieuwe bezoldigde maar vooral onbezoldigde mogelijkheden op het pad. Dat geldt mogelijk niet voor iedereen. Keuzevrijheid is na een arbeidzaam leven een groot goed.

Dat mensen boven een bepaalde leeftijd (in de SIRE-campagne gaat het om vijftigplussers) er minder of niet meer toe doen, heeft alles met zingeving te maken. Uiteindelijk is het niet de overheid die bepaalt of een leeftijdscategorie mensen er nog toe doet. Het is goed mogelijk dat werk voortkomend uit of inhoud van een vervulde functie voor menigeen als zingevingmodel dient. Een dergelijke invulling van zin kan betekenen dat men na leeftijdsontslag van een koude kermis thuiskomt en in het spreekwoordelijke zwarte gat dreigt te vallen. Mensen zijn in hun arbeidzame leven een passant waarbij het door de aard van de werkzaamheden en de samenwerking met collega's prettig kan zijn. Het is en blijft – zonder hier iemand tekort te willen doen – maar werk. Als de arbeidzame periode in het leven ten einde komt en een bepaalde leeftijdsgrens is gepasseerd, zijn er voor een zinvolle invulling verschillende zingevingmodellen, lees: vormen van zingeving te bedenken.

Zingevingmodel

Een zingevingmodel is een theoretisch of praktisch raamwerk dat helpt begrijpen hoe mensen betekenis geven aan hun leven. Ze worden vaak gebruikt in de psychologie, geestelijke verzorging, coaching en zingevingstherapie om inzicht te krijgen in wat iemand drijft, hoe iemand met levensvragen omgaat, en wat iemand waardevol of belangrijk vindt. In de praktijk wordt een zingevingmodel vaak gebruikt om te verwijzen naar kernvragen van het

menselijk leven: over dood, vrijheid, zinloosheid en eenzaamheid. Zingevingmodellen bieden mensen een richting om te begrijpen wat het leven zinvol maakt, hoe om te gaan met tegenslag en teleurstelling en welke waarden belangrijk zijn. Vrijwilligerswerk voor diaconie en caritas kan daarin een belangrijke rol vervullen. Diaconie en caritas bieden een kader van solidariteit, barmhartigheid, gerechtigheid en naastenliefde. Het gaat niet alleen om het denken maar ook het doen. Niet voor niets worden diaconie en caritas wel eens de afdeling 'geen woorden maar daden' genoemd. Diaconie en caritas staan voor verbondenheid en komen voort uit relaties en betrokkenheid met en op anderen. Deze verbondenheid helpt om persoonlijk leed en

kwetsbaarheid om te zetten in medemenselijkheid. Daarmee kan zin worden gegeven aan het leven.

Diaconie en caritas

Jongeren vragen naar hun bereidheid om vrijwilligerswerk te verrichten voor een kerk of parochie stuit vaak op weerstand. Een behoorlijk deel van de jongere generatie, maar het sluipt ook binnen bij de oudere generatie, zet zich af tegen de waarden van de rooms-katholieke traditie. Diaconie en caritas worden bij voorkeur als hulpverlening opgevat. Autonomie en creativiteit worden belangrijk gevonden bij de invulling van het werk voor diaconie en caritas. Er wordt voorbij gegaan aan de zingevingdimensie van barmhartigheid, gerechtigheid en naastenliefde.

Conclusie

Vrijwilligerswerk bij diaconie en caritas kunnen in tegenstelling tot een betaalde functie goede zingevingmodellen zijn. Dit werk is niet gebonden aan leeftijd en hoeft geen SIRE-campagne. Het is voor alle leeftijden. Ook kinderen kunnen op hun eigen wijze bijdragen. Diaconie en caritas vinden betekenis in dienstbaarheid, solidariteit en naastenliefde. Zij zijn een antwoord op de SIRE campagne 'Je bent nooit te oud om te leven' van de overheid.

door diocesaan diaconaal werker Tom van Vilsteren